

Образователна система на Исландия

Учебна визита, 2022г.

Автор: Калина Николова,

ППМГ „Акад. Иван Ценов” – Враца

Според законодателството на Исландия образованието в страната е бесплатно и задължително за деца на възраст между 6 и 16 г. Подобно на останалите северни държави, Исландия има четиристепенна образователна система: предучилищно ниво, задължително ниво, горен гимназиален курс и университет. В горния гимназиален курс учениците са на възраст 16-19 години, но законът дава възможност всеки да учи със свое темпо – учителят подготвя задачи според различната успеваемост на учениците и макар че има такива, които покриват нивото за две и половина години, вместо за три, повечето ученици завършват за четири-пет години. От I-VII клас учебните предмети се преподават от един и същи учител, подобно на началните училища у нас. Тези учители придобиват правоспособност след тригодишно обучение в университет. Преподаващите по отделен предмет в гимназиалния етап, преминават по-дълъг курс.

След 16-годишна възраст учениците избират предметите, по които да продължат да учат. Матурите в края на образованието не се провеждат като стандартизирани тестове, разработени на национално ниво. Всяко училище изготвя своя тестова система, а на всеки пет години училищата се оценява от държавна комисия. Общината осигурява електронни устройства за учене, които учениците могат да ползват и вкъщи; изборът на облачна платформа е в ръцете на учителя.

След 14.30 ч.външна институция, помещаваща се в училището, осигурява занимания на децата, чиито родители не могат да ги приберат веднага след учебните часове. Обикновено 80% от учениците се възползват от тази възможност, като ангажираността продължава до 22.00 ч. Услугата се заявява по желание на родителите, иначе за децата е позволено да остават вкъщи сами или да излизат без родителите си.

В исландското общество е възприет принципът на импровизацията и свободата. По тази причина, свикналите със свободния режим исландски деца, се сблъскват със своеобразен културен шок когато осъществяват обмен в други европейски държави. Попаднали в такава ситуация, те осъзнават, че големите общности се нуждаят от структура, правила и контрол, които до известна степен не присъстват в тяхната, поне по отношение на свободата, която децата имат в семействата си. Ако исландски младеж или девойка учат в чужбина, често им е нужна дори година, за да свикнат с правилата, ограничаващи свободата, с която са свикнали в родината си. Директорът на училището, което посетихме, сподели „В общества като нашето, където дисциплината не е това, с което можем да се похвалим, силата е във връзката с родителите.”

Исландските училища имат и някои видими разлики в сравнение с нашите. Така напр. в сградите се ходи по чорапи. Отпадъците са малко и се събират разделно, запрашеност няма, в класните стаи не се внася храна. Чистотата в тях се поддържа по-лесно, като за това са

отговорни самите деца, а почистващият персонал от външна институция идва след часовете и отговаря за общите помещения. В класовете е разрешено обучение на до 40 ученици. В такива случаи учителят ползва безжичен микрофон.

Природните дадености, като геотермалната вода, дават възможност за изграждането на плувни басейни – видяхме и такъв, който променя нивото на дъното си, а оттам и дълбочината според ръста на децата, които го ползват. Басейните с топла вода са често и външни, което калява децата.

За здравето на децата се мисли и чрез закуската, която им се предлага в училище – в 9.00ч. всички закусват традиционната си обесена каша в училищната столова.

Изучаването на английски и датски език е задължително, след това идва ред на друг чужд език по избор. Датски се изучава по исторически причини – Исландия е част от Норвежкото кралство, а в следствие от Дания, след като последната завладява Норвегия. До скоро исландците са възприемали Копенхаген като своя столица, а независимост страната получава едва след Втората световна война.

Наблюдавахме урок по Исландски език, темата на който бяха Исландските саги. Писани на старо-исландски, западен диалект на старо-норвежки, те разказват историята на викингите, заселили се на острова и техния живот през IX-XIV. Разгледахме и класни стаи, напр. кабинет по химия с функционираща вентилационна система, улавяща газовете, отделени при химичните опити, които учениците правят, както и кабинет по ръчен труд, където наблюдавахме плетящи деца. Плетачество, и то с вълнена прежда от вълната на местната исландска късо-опашата овца, е изключително популярно в Исландия предвид климатичните условия: студения климат, дългите зимни нощи, които не са предлагали разнообразни занимания освен повтарянето преданията от сагите. Покрай пандемията от COVID-19 много хора са се захванали за първи път или са се върнали към това занимание, а това довело дори до затруднени доставки на прежда – националната асоциация на плетачите съобщава за недостиг на някои цветове прежда.

В училището разбрахме, че ефектът на кризата от 2007г., започнала именно от тази страна, се усеща на места и до днес - някои училища все още изпитват недостиг на средства за поддръжка и ремонти на сградите. За неопределен период от време, напр. деветокласниците от посетеното училище, ще се налага да учат в помещения, предоставени от близко разположения спортен комплекс.

Какво друго видяхме в Исландия

Исландия е страна на лед и огън, както е популярно да се казва. Разположена на разлома на евразийската и американската тектонски плочи, в нея има гейзери, вулкани, водопади. За 2020г. островът е преживял около 10 000 малки земетресения. Между двете плочи се намира тясна ивица, наречена Ничия земя - тя не принадлежи към нито една от двете. Доста символично там се е състояло първото събрание на местните племена, заселили се на острова през IXв., което претендира да е първият парламент. Мястото днес е и популярна атракция - там е сниман и филмът „Игра на тронове“.

Днес фермерите ползват горещата вода от гейзерите за оранжерииите си. Това е енергия, която не замърсява – единствено сярата има неприятен мирис, но вдишването и влияе благоприятно на организма. Заради топлото течение Гълф стрийм, което мие и загрева западното крайбрежие на острова, в района на Рейкявик се отглеждат дори банани и грозде. Централните улици и тротоари на града са странно чисти от сняг и заледяване и при най-упоритите снеговалежи. Причината за това са инсталираните под тях тръби с геотермална вода, същата вода, която осигурява отоплението на домакинствата и обществените сгради. Представата за гейзерите и базалтовите скали е предадена и в архитектурата на най-интересната църква в Рейкявик, 74-метровата Халгримскиркия:

Карането на моторна шейна е популярен спорт. С такава може да се стигне до групичките исландски коне, обитаващи дивата природа. Те са малки, но интелигентни животни, които се справят отлично с несигурния терен. През зимата козината им става дълга и гъста, за да ги пази от студа. Исландците държат да ги наричат коне, въпреки че ръстът им е около 1.47 м – за справка, понитата са с ръст под 1,40 м.

Още един симпатичен представител на животинското царство е символ на Исландия – кайрата. Всяка година от май до септември островът става дом на милиони арктически кайри, близо 60% от цялата популация на тези птици на планетата. Казват, че най-сигурният начин да ги видиш отблизо е да легнеш по корем и пълзешком да се приближиш до гнездото им.

Мрачното небе на краткия зимен ден в столицата Рейкявик се компенсират с пъстри сгради и улици, които носят ведро настроение.

Популярна марка зимно облекло, произвеждана в страната, носи името на 66-ия паралел, там, където преди 11 века група викинги избират да се заселят и по-късно да доведат ирландските си роби, с които да поставят началото на днешното исландско население. Една уж далечна земя, както си мислим ние, но любимо място на много туристи, макар и главно с англо-саксонски говор.

Рейкявик поставя началото на края на Студената война – тук през 1986г. се срещат американският президент Роналд Рейгън и съветският лидер Михаил Горбачов.

Тази среща, провела се в известната Бяла къща, е символ на стремежа за мир и разоръжаване – вечни теми, само чрез наличието на които можем да продължим да съществуваме и откриваме прелестите на нашата планета, както са го направили викингските заселници, прародителите на днешните исландци.

Снимки: Личен архив на авторката

Учебната визита е осъществена чрез Програма Еразъм+

Съфинансиран от програма
„Еразъм+“
на Европейския съюз

